

De nieuwe Ossi

Columns - 2 november 2020 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

De nieuwsgierigheid is groot; om de zoveel tijd staat er weer iemand voor het raam, en kijkt ongegeneerd naar binnen. Vooral de oudste buurtbewoners doen het, soms een verraste jonge moeder. Het is ook niet niks voor dit Brandenburgse dorp, ineens een 'co-working space' met neon-kleurige tekeningen op de ramen - en ik ben er deel van.

De opvallende werkruimte is het directe gevolg van de stadsvlucht-trend, die ons allen hier naar het Berlijnse ommeland heeft gevoerd. In een paar jaar tijd is in dit dorp een bonte mix ontstaan: er zijn de gewone forensen (heel veel), er zijn de oude en nieuwe rijken (veel), er zijn de oer-Brandenburgers (een paar), èn er zijn de creatievelingen zoals wij, een groep die duidelijk zichtbaarder begint te worden - althans, degenen die nog iets betaalbaars weten te bemachtigen.

Al zitten we feitelijk slechts een steenworp van de stadsgrens, er ontvouwt zich een compleet andere wereld. Ik kijk naar buiten, en zie schattige huisjes in een schattig straatje. De kinderen die hier langsfietsen zijn blozende buiten-kinderen, het type geparkeerde auto's toont welvaart. Als je het dorp googelt vind je berichten als: 'De meest koopkrachtige gemeente van Oost-Duitsland'. Of een makelaarstekst: 'Daar waar de wereld nog in orde is.'

Ik moet soms alleen ook wel aan Wassenaar denken, het 'rijkste dorp van Nederland' waar ik gek genoeg ben opgegroeid. Ook daar leek alles goed, maar in het midden was er een legendarisch 'bruggetje', die een onverbiddelijke psychologische kloof markeerde tussen noord en zuid, tussen 'arm' en rijk. Hier is er ook zo'n kloof, al is die minder geografisch af te bakenen: die tussen oost en west.

'De gemeente waar de *Wende* het best is gelukt', is een andere krantenkop die ik vond. Je zou het een cynische constatering kunnen noemen, want in feite is er sinds 1989 van de oorspronkelijke Oost-Duitse bevolking geschat nog maar een vijfde over - de rest zijn West-Duitsers, internationale expats, en een steenrijke Arabische clan-baas uit Berlijn, die in het dorp een villa heeft laten bouwen.

In de zeer vermakelijke roman 'Unterleuten' - het beroemdste boek over de 'stadsvlucht' naar het Oost-Duitse platteland — schrijft Juli Zeh hoe de (West-Duitse) stedelingen wanhopig het onderspit delven in de toch zeer merkwaardige

Oost-Duitse dorpscultuur. Hier is dat andersom gebeurd. Mijn buurman, hier geboren, vertelde me - eerst wantrouwig, later wat vriendelijker - over het gevoel 'verdreven' te worden uit 'zijn dorp'. Dat begon direct in 1990 - 'nergens zijn méér huizen door West-Duitsers teruggeclaimd dan hier' - en mijn komst leek hem blijkbaar de genadeklap te zijn.

En toch weet ik niet of ik medelijden met de man moet hebben. Dit pittoreske villadorp was tot 1989 ook een bastion voor extra trouwe SED-partijleden en Stasi-getrouwen; zij zouden tenminste niet over de Muur naar West-Berlijn vluchten. Ik moet steeds aan deze onprettige *staatstreue* types denken, als de buurman over het dorp uit zijn verleden begint.

De scheiding is duidelijk: als wij over de 'leuke mensen' in het dorp praten dan bedoelen we 'die uit Prenzlauer Berg of Kreuzberg' die er zijn komen wonen. 'Ik hoop dat die oude inwoners snel uitgestorven zijn', zei onlangs een andere stadsvluchteling. Maar het kan ook anders. In een oude kerk, die eerst tot designwoningen omgebouwd zou worden, wordt nu een dorpsmuseum ontwikkeld. Het is dringend nodig; ook 'het meest koopkrachtige dorp van Oost-Duitsland' heeft 30 jaar na de eenheid een geheugen nodig, ook de erfgenamen van de DDR moeten weten waar ze vandaan komen. Niet voor niets staat direct bij de dorpsingang een stuk overgebleven Muur, direct erachteraan volgt het eerste monument, dan een tweede, verderop het derde.

Onze co-working space heeft inmiddels de plaatselijke krant gehaald. De initiatiefnemer - een Kreuzberger architect - biedt ruimte aan kunstprojecten, waarvan sommige de geschiedenis van het dorp belichten. De buurtbewoners zullen aan het nieuwe neon-kleurige leven in hun straat moeten wennen, maar de buitenstaanders kunnen een gemeenschap ook nieuw leven in blazen - juist in Oost-Duitsland.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/40556/de-nieuwe-ossi>